

El llenguatge

L'obaga i el solell

10/VIII/1979

El vessant d'una muntanya orientat cap al nord i on, per tant, toca poc o no gens el sol, s'anomena l'obaga, terme oposat a solell que és el nom que rep el vessant orientat cap a migdia, que rep una exposició solar considerablement més intensa. Altres factors climàtics, especialment els vents, contribueixen a caracteritzar perfectament l'obaga i el solell: al nostre país, en alguns indrets es passa sense transició, només canviant de vessant, d'una vegetació de tipus continental, amb boscos ombri-vols, de faigs, castanyers, bedolls, etc, a un paisatge eixut i mediterrani, de garrigues i carrasclars.

Vet aquí dos termes, doncs, obaga i solell que no ignora ningú que hagi transitat per la muntanya sabent on posa els peus, i sobre els quals escauen algunes precisions. L'adjectiu obac és un mot popular que ens ha pervingut del llatí «opacus», del qual hem obtingut també el cultisme opac. Obac i opac són, per tant, al·lòtrops o formes divergents, com colgar i col·locar o veguer i vicari. Obac que usem indistintament com a nom i com a adjectiu, revesteix en la llengua actual diverses formes: bac i el femení baga (amb pèrdua de la o inicial, sens dubte absorbida per l'antic article lo) i el seu derivat bagueny, obac i obaga totes les quals convenen per a la designació de la mateixa idea. Cal esmentar, encara, els derivats obagós i obagor. Aquests termes, com hem dit, són ben coneguts. Això no priva que algú recorri de tant en tant a un castellanisme com «umbria», especialment quan coneix més aquests indrets a través de la literatura que no pas en la realitat de Catalunya.

Amb el mateix valor que solell es diu també solana terme aquest sí, ben legítim encara que sigui idèntic al del castellà. Tant solell com els seus derivats, solellada, assolellada, assolellar, etc, són usualment pronunciats amb una l en lloc del so palatal de la ll: solei etc. Es un fenomen ben corrent de dissimulació originada per la presència d'una altra l al mateix que té lloc en mots com ullal o fillol pronunciats uial o filoi. Cal considerar ben normal, doncs, dir assolellar en lloc de assolellar. No ho es, en canvi, i caldria evitar-no, «assolellar», forma híbrida originada per a confusió entre assolellar, derivat de solell, i solellar derivat de soli per mitjà d'un sufix ben usual.